

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

УДК 351

Тетяна Батракова *
Денис Федоркін ***ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА**

У статті розглядається структура рівнів та об'єктів управління екологічною безпекою аграрного виробництва, а також загальні еколого-соціо-економічні принципи управління екологічною безпекою аграрного виробництва. Аналізується закономірність функціонування механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва. Розглядається мета та завдання механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва.

Ключові слова: державний механізм, управління, аграрне виробництво, екологічна безпека.

Батракова Т. И., Федоркин Д. В. Особенности формирования государственного механизма управления экологической безопасностью аграрного производства.

В статье рассматривается структура уровней и объектов управления экологической безопасностью аграрного производства, а также общие эколого-социально-экономические принципы управления экологической безопасностью аграрного производства. Анализируется закономерность функционирования механизма управления экологической безопасностью аграрного производства. Рассматривается цель и задачи механизма управления экологической безопасностью аграрного производства.

Ключевые слова: государственный механизм, управление, аграрное производство, экологическая безопасность.

Batrakova T. I., Fedorkin D. V. Features of the formation of a state mechanism for managing the environmental safety of agrarian production.

The article considers the structure of levels and objects of environmental safety management of agrarian production, as well as general ecological and socio-economic principles of environmental safety management of agrarian production. The regularity of functioning of the mechanism of environmental safety management of agrarian production is analyzed. The purpose and tasks of the mechanism of management of ecological safety of agrarian production are considered.

Keywords: state mechanism, management, agrarian production, ecological safety.

Актуальність теми. Державне управління екологічною безпекою аграрного виробництва є актуальним напрямом досліджень у вітчизняній науці, який одержав потужний імпульс для формування відповідного механізму, дія якого має бути спрямована на нейтралізацію або ж попередження інтегральних екологічно деструктивних процесів у виробництві і споживанні на навколишнє природне середовище. Проблема вимагає негайного втручання держави у зв'язку із погіршенням якості агропромислової продукції, сировини та супутніх матеріалів, появи ризиків кліматичних змін тощо.

Постановка проблеми. Сучасні суб'єкти аграрного виробництва орієнтують свою діяльність на максимізацію прибутків, нехтуючи при цьому технологією аграрного господарювання, використовуючи шкідливі для довкілля та небезпечні для здоров'я людини і тварин методи. У той же час, процеси екологічної деструкції в аграрних системах значно підсилюються природними чинниками, зокрема: водною й вітровою ерозією, селями, буревіями, періодичними підтопленнями, осолонцюванням, засоленням й закисленням ґрунтів. Ситуація ускладнюється забрудненням земель і довкілля радіонуклідами, пестицидами, важкими металами, залишками азотних добрив тощо. Сукупність вищеперерахованих негативних процесів за умов багатofункціональності аграрного виробництва зумовлює необхідність конструктивного, виваженого й обґрунтованого підходу

у виборі і реалізації необхідних механізмів управління. Саме у цьому і полягає унікальність та новизна методології державного механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На актуальність проблеми формування державного механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва вказують численні теоретичні дослідження та узагальнення як українських, так і зарубіжних вчених, зокрема праці О. С. Заржицького, Р. П. Івануха, Б. К. Данілішина, Р. Кромера, Митяй О. В., Гришової І. Ю., Гнатєвої Т. М., Стоянової-Коваль С. С., Наумова О. Б., Шестаковської Т. Л., Дяченка О. П., Галицького О. М., Шабатури Т. С. [1–11]. Аналіз публікацій провідних науковців, які присвячували свої дослідження різноманітним аспектам екологічної безпеки, переконує в тому, що незважаючи на їх певну розробленість, недостатньо уваги приділяється саме питанням державного управління процесами забезпечення екологічної безпеки, відображення її сутності, змісту та специфіки у контексті реалізації державної стратегії екологічної безпеки.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Розробляючи комплексний державний механізм управління екологічною безпекою аграрного виробництва, необхідно обґрунтувати його ключові принципи, які, доповнюючи дію соціально-економічних законів і закономірностей, спрямовані на формування фундаментальних наукових розвідок у перспективі.

Мета статті – розглянути структуру рівнів та об'єктів управління екологічною безпекою аграрного виробництва, а також загальні еколого-соціо-економічні принципи управління екологічною безпекою аграрного виробництва. Проаналізувати закономірність функціонування механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва та розглянути мету та завдання механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва.

Виклад основного матеріалу. Формування дієвого механізму державного управління екологічною безпекою аграрного виробництва має ґрунтуватись на відповідних об'єктивних соціально-економічних законах, які нами було систематизовано в чотири групи: – макроекономічні; – господарські; – ринкові; – суспільні (Рис. 1).

Рис. 1. Закономірності функціонування механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва

* Джерело: систематизовано автором

Загально визнаними у сфері державного управління є принципи доцільності, адекватності, ефективності, збалансованості, передбачуваності, прозорості та врахування громадської думки. У свою чергу, на нашу думку, до пріоритетних загальних еколого-соціо-економічних принципів управління екологічною безпекою аграрного виробництва доцільно віднести:

1) принцип законності, який є основним і визначальним принципом державного механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва. Даний принцип вказує на те, що будь-яке управління має ґрунтуватися на правовій основі та одночасно передбачає обов'язок кожного дотримуватися вимог і правил чинного законодавства. Ніхто не може заподіювати шкоду докільню та здоров'ю людини, що безсумнівно передбачається виконанням вимог законів. Принцип законності управління виражається у вимогах: а) якості нормативно-правових актів, несуперечності їх один одному (між ними має бути ієрархічна субординація залежно від юридичної сили). Іншими словами, принцип законності державного управління екологічною безпекою аграрного виробництва означає повну узгодженість положень чинних нормативно-правових актів та Конституції України; б) суворого додержання та виконання юридичних норм, правових приписів усіма суб'єктами – громадянами, громадськими та некомерційними організаціями, посадовими особами, державними органами влади;

2) принцип пріоритетності охорони життя і здоров'я людини. Сучасні технології виробництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції передбачають застосування різноманітних видів гербіцидів, десикантів, фунгіцидів, інсектицидів, протруйників насіння, мінеральних добрив, інгібіторів та стимуляторів росту. Недотримання норм і правил їх зберігання, транспортування, використання може призвести до забруднення земель, ґрунтових і підґрунтових вод, інших елементів екосистеми, а також становить небезпеку для здоров'я людини. Регулювання відносин щодо використання пестицидів і агрохімікатів в Україні передбачено Законом України «Про пестициди і агрохімікати», яким встановлено пріоритетність охорони життя і здоров'я людини над економічною вигодою.

Особливості реалізації принципу пріоритетності охорони життя і здоров'я людини досліджують науковці різних наукових і науково-дослідних установ України та зарубіжжя. Так, у результаті багаторічних комплексних досліджень наукового колективу Інституту агроєкології НААН було розроблено концептуальну модель екологічного ланцюга якості життя і здоров'я людини, що характеризується двома складовими. Перша – екологічна вертикаль сільськогосподарського виробництва, тобто екологічний ланцюг – «від ґрунту до столу споживача». Вона складається із компонентів агроєкологічної оцінки ґрунту, продукції рослинництва і тваринництва, технологій їх виробництва і переробки, якості харчових продуктів та питної води – до рівня якості життя і здоров'я сільського населення. Друга складова – аналіз екологічного стану довкілля – якості ґрунту, стану природних ресурсів, водних об'єктів, атмосферного повітря, що зумовлюють безпечне середовище існування людини. Ці дві складові, на переконання О. І. Фурдичка, й визначають рівень якості життя і здоров'я людини, можливості поліпшення їхніх стандартів;

3) принцип оптимального поєднання соціально-економічних і екологічних інтересів суспільства. Історичний досвід і практика сьогодення засвідчують, що в середньо- та довгостроковій перспективі жодна ідея не набуває логічного завершення, якщо вона буде відокремленою від «інтересу».

За умов трансформації соціально-економічних процесів практично відсутні передумови для формування і тим більше реалізації еколого-соціо-економічних інтересів суспільства. Це вимагає удосконалення державного механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва в напрямі усунення протиріч між економічними й екологічними інтересами. Ретроспективний огляд переконує, що на попередніх етапах розвитку суспільства питання стосовно узгодження даних інтересів взагалі не порушувалося. Слід визнати, що до недавнього часу в економічній термінології було відсутнє поняття «екологічного інтересу». Науковий пошук у даному напрямі активізувався у результаті визнання світовим співтовариством необхідності забезпечення сталого (збалансованого) розвитку суспільства.

Як зазначає О. О. Веклич, «само створенню економічної заінтересованості у гармонізації взаємодії суспільства і природи сприяє таке вдосконалення економічного механізму екологічного регулювання, яке забезпечує злагодженість, поєднання, стикування суспільних, регіональних, галузевих, колективних (групових) чи особистих економічних і екологічних інтересів шляхом надання адекватних форм їх руху». По суті, оптимізація цих інтересів через застосування заходів регуляторного впливу є визначальною умовою збалансування взаємовідносин суспільства з довкіллям. Складність такої оптимізації зумовлена, насамперед, тим, що окремі суб'єкти чи їх групи мають різні економічні та еколого-економічні інтереси у сфері аграрного виробництва. Зокрема, для людини, суспільства, населення конкретної території екологічні інтереси є пріоритетними, а для господарюючих суб'єктів переважає економічний інтерес, оскільки дії останніх націлені на максимізацію прибутку. У цьому зв'язку стимулювати їх, а звідси – й впливати на трансформацію економічного в еколого-економічний інтерес слід через кінцевий результат їх діяльності – прибуток. У цьому зв'язку, принцип узгодження інтересів тісно пов'язаний з принципом мотивації, який у свою чергу складається з двох різнополярних векторів – економічного стимулювання та примусу;

4) принцип правового забезпечення гармонійної взаємодії суспільства і природи. Необхідність підтримання екологічної рівноваги на території України передбачена статтею 16 Конституції України. Визначальним вектором регулювання відносин у сфері встановлення екологічної рівноваги є раціональне використання природних ресурсів з одночасним збалансуванням екологічних, економічних та соціальних інтересів. Це здійснюється з метою задоволення матеріальних потреб суспільства за рахунок матеріально-технічних, інформаційних, інноваційно-інвестиційних і відтворюваних природних ресурсів, визначення найефективнішого, економічно доцільного їх використання «без заподіяння шкоди життєво важливим інтересам людей». Раніше вже йшлося про те, що беззаперечною умовою забезпечення й підтримання екологічної рівноваги є такий розвиток суспільства, який, задовольняючи сьгоднішні потреби, не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти їх життєві потреби. Отже, принцип гармонізації взаємодії суспільства і природи, який закладено в Конституції України, є відображенням основоположних засад концепції сталого (збалансованого) розвитку;

5) принцип інтернаціоналізму у сфері забезпечення екологічної безпеки аграрного виробництва. Характерні риси даного принципу наступні:

- екологічне благополуччя однієї держави не може забезпечуватися за рахунок інших держав або без урахування їхніх інтересів (природні ресурси слаборозвинених країн, у тому числі й земельні, не повинні по-хижацьки експлуатуватися індустріальними державами);

- господарська діяльність, здійснювана на території держави, не повинна завдавати шкоди навколишньому природному середовищу як у межах, так і за межами її юрисдикції (боротьба із транскордонним забрудненням та запобігання шкідливим наслідкам господарської діяльності є одними із пріоритетних завдань сучасного світу);

- неприпустимість будь-яких видів господарської та іншої діяльності, екологічні наслідки якої непередбачувані (науково-технічний прогрес і можливості запровадження нововведень досягли такого рівня, коли стало критично важливим зважувати переваги і негативи, які можуть виникнути – застосування генетично модифікованої продукції, викиди забруднюючих речовин великими тваринницькими комплексами, зрошення й осушення земель);

- встановлення контролю на глобальному, регіональному та національному рівнях за станом і змінами навколишнього природного середовища й природних ресурсів на основі міжнародно визнаних критеріїв і параметрів (Україна бере участь у здійсненні міжнародного екологічного моніторингу, виконує взяті відповідно до підписаних міжнародних угод зобов'язання);

- забезпечення вільного і безперешкодного міжнародного обміну науково-технічною інформацією з проблем безпечності харчових продуктів, навколишнього природного середовища та передових ресурсозберігаючих технологій (вільний обмін інформацією, що

не є державною таємницею, – одне із незаперечних досягнень реформ в Україні, яке має взаємовигідний характер) [1].

Даний перелік загальних принципів державного механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва не є вичерпним, оскільки до нього слід додати загально визнані та широко вживані принципи: системності; послідовності; гуманізму; соціальної справедливості; гласності і демократизму у разі прийняття рішень щодо впливу на довкілля та якість і безпечність аграрної продукції; державно-приватного партнерства; відповідності мети регулювання цілям суспільного розвитку; синхронності різних методів та інструментів управління тощо.

До спеціальних еколого-соціо-економічних принципів державного управління екологічною безпекою аграрного виробництва слід віднести:

1) принцип відповідальності – суб'єкт господарювання несе адміністративну й цивільну відповідальність за шкоду, завдану навколишньому середовищу й здоров'ю людини внаслідок діяльності, що їх спричинила;

2) принцип «забруднювач платить» – визнаний провідним у системі еколого-економічного управління Європейського Союзу. За своєю загальною спрямованістю даний принцип є простим правилом, згідно з яким суб'єкт, що здійснює небезпечну діяльність, яка завдає шкоду довкіллю, повинен компенсувати її наслідки. Головними інструментами механізму управління в реалізації даного принципу є розроблення та запровадження системи стандартів і штрафних санкцій, або їх поєднання. Серед згаданих стандартів доцільно виокремити наступні: стандарти щодо виробництва сільськогосподарської продукції; стандарти якості довкілля, що мають обов'язкову юридичну силу і встановлюють допустимі рівні забруднення, які не можна перевищувати; стандарти якості виробничих ресурсів, залучених до процесів аграрного виробництва; стандарти для певного устаткування («стандарти викидів», «операційні стандарти»). Метою штрафів, які застосовуються залежно від розміру забруднення на основі відповідних адміністративних процедур, є заохочення забруднювача вживати необхідних заходів для зменшення забруднення. З часом система штрафів та фінансових заохочень, закладених у принципі «забруднювач сплачує», у європейській практиці втратила дієвість, тому нині держави-члени ЄС висунули ідею цивільно-правової відповідальності за спричинення шкоди довкіллю та здоров'ю людей;

3) принцип оптимального розподілу відповідальності – розподіл екологічної відповідальності між державою, суспільством і бізнесом (корпораціями), задокументований у відповідних угодах. Досягнути очікуваних результатів можна лише в разі погодженої організаційної взаємодії усіх відповідальних груп суспільства;

4) принцип модернізації – передбачає необхідність відслідковування з метою подальшого запровадження у практичну діяльність новітніх підходів до організації виробництва й управління, інноваційних розробок у сфері технологій та засобів виробництва [2].

У зв'язку з актуалізацією питань децентралізації влади і дерегуляції господарської діяльності ключовими принципами управління мають стати мінімізація прямого втручання в еколого-соціо-економічні процеси та розширення інструментів непрямого впливу на суб'єктів аграрного виробництва, що досягається шляхом використання відповідних управлінських інструментів і нормативів.

Особливої уваги для державного управління набувають питання щодо забезпечення реалізації державної політики на засадах еколого-соціо-економічної доцільності й ефективності дії управлінських заходів, зниження рівня надмірного втручання держави у діяльність суб'єктів аграрного виробництва та усунення перешкод для розвитку їх діяльності, забезпечення соціальної спрямованості управлінських дій, добросовісної конкуренції у підприємстві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів та безпеки суспільства і держави. У цьому зв'язку необхідно розробити такий державний механізм управління екологічною безпекою аграрного виробництва, який би максимально відповідав означеним принципам і був націлений на розв'язання сучасних еколого-соціо-економічних проблем аграрного сектору.

Принципи управління екологічною безпекою аграрного виробництва реалізуються завдяки відповідним методам, що являють собою сукупність конкретних засобів впливу на об'єкт управління для досягнення запланованих цілей. Як зазначає К. А. Лебедев, «методи повинні адекватно відображати закономірності державно-регуляторних відносин, але, на відміну від принципів, є менш тривалими в часі» [3].

Будь-яка система управління створюється виключно для досягнення певної мети. Отже, «початковим пунктом управлінської діяльності є формування і вибір мети, а кінцевим – її досягнення». Головна мета поділяється на цілі, для реалізації яких визначаються завдання, яким відповідають певні функції управління.

Враховуючи те, що становлення, функціонування, розширення і підтримка аграрного сектору належать до проблематики розвитку, то необхідним є обґрунтування мети, стратегічних цілей і задач. На основі вітчизняного та зарубіжного наукового доробку в даному питанні запропоновано мету, стратегічні цілі та завдання механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва (Рис. 2).

Стратегічні цілі в напрямку забезпечення екологічної безпеки аграрного виробництва відповідають сутності теорії сталого розвитку і віддзеркалюють три його складові: соціальну, економічну та природничу. Виконання кожної із стратегічних задач сприяє досягненню кожної із трьох визначених стратегічних цілей. Постановка оперативних цілей і задач зумовлюється фактичним станом екологічної безпеки аграрного виробництва, станом навколишнього природного середовища, рівнем екологічної свідомості населення та попитом на екологічно чисту продукцію і сировину, станом системи управління, використанням наявних і можливістю залучення додаткових матеріально-технічних ресурсів.

Теоретично-концептуальні засади формування державного механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва передбачають обов'язкове виділення таких його характеристик, як предмет, суб'єкт та об'єкт управління. Предметом управління екологічною безпекою аграрного виробництвом виступає сукупність відносин між аграрними господарськими формуваннями та суб'єктами управління щодо екологічної безпеки аграрного виробництва в сферах якості продукції, екологічного спрямування виробництва, раціональності природокористування і ресурсоспоживання та відтворення природно-ресурсного потенціалу.

До суб'єктів механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва належать окрема особа або група осіб, що мають відповідні повноваження та зацікавлені в забезпеченні екологічної безпеки аграрного виробництва на різних рівнях управління: органи державного, громадського, професійного та самоврядного управління, а також органи господарського управління.

Рис. 2. Мета та завдання механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва

* Джерело: складено автором на основі [4; 5]

Особливістю державних органів є те, що їх дії мають носити запобіжний, контролюючий, регулюючий характер. Така висока відповідальність обумовлена тим, що держава виступає гарантом прав людини. Управління на рівні органів місцевого самоврядування та громадське управління частіше носять ініціативний, регулюючий характер, громада частіше реагує постфактум і також має ініціативний характер управління. Таким чином, механізм управління екологічною безпекою аграрного виробництва має складну багаторівневу, суб'єктну та об'єктну структуру.

Об'єкт механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва може змінюватися залежно від ієрархічного рівня соціально-економічних процесів: мега-, макро-, мезо-, мікро- та нанорівень (Рис. 3). Тобто, об'єктом управління екологічною безпекою аграрного виробництва можуть виступати соціально-економічні процеси, суспільні відносини, економічні підсистеми (регіони, галузі, ринки), суб'єкти господарювання (організації, підприємства, об'єднання, господарства), окрема людина.

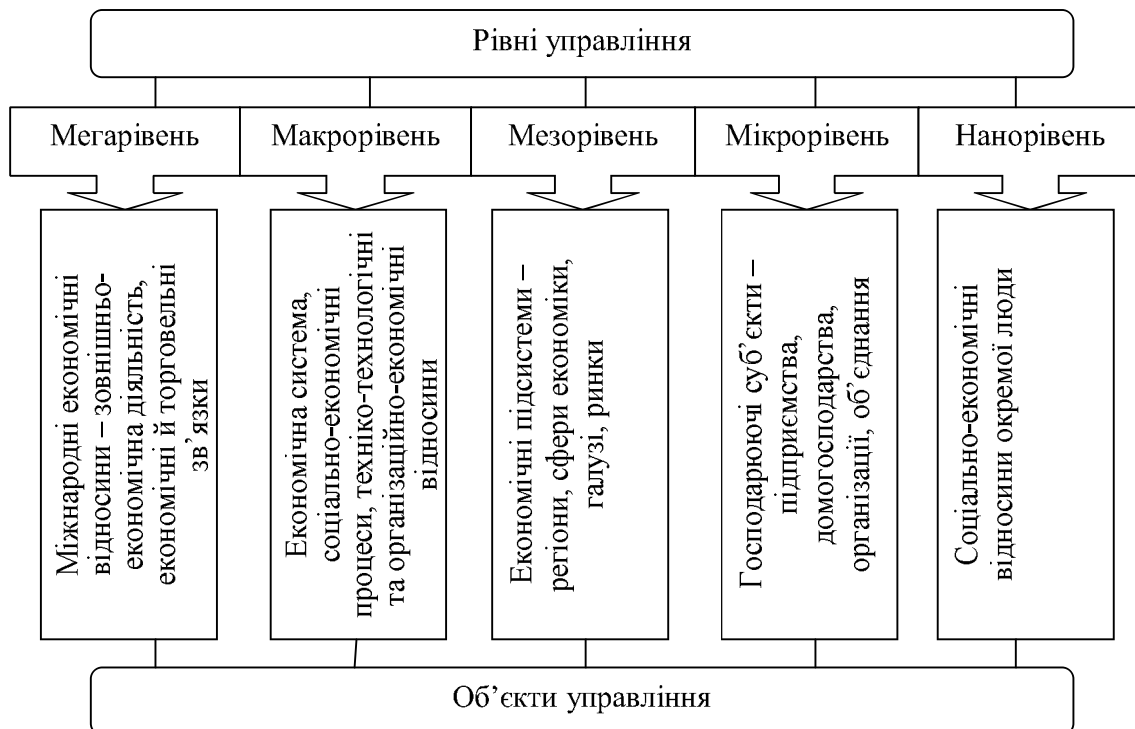

Рис. 3. Структура рівнів та об'єктів управління екологічною безпекою аграрного виробництва

* Джерело: систематизовано автором на основі: [7–11]

Суб'єкти механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва, як і об'єкти, змінюватимуться залежно від того, на якому ієрархічному рівні соціально-економічної системи відбуватиметься управління. Основними суб'єктами управління, звісно, є держава, органи місцевого самоврядування, наднаціональні органи, корпорації, громадські екологічні організації, керівники та менеджери підприємств, окремі індивіди.

Наступним етапом дослідження особливостей формування державного механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва є обґрунтування його функцій та методів.

Під функцією розуміється «вид цілеспрямованої діяльності щодо керованого об'єкту, зумовлений кооперацією і поділом праці». Нами запропоновано виділяти такі загальні функціональні напрямки управління екологічною безпекою аграрного виробництва:

- 1) прогнозування показників соціально-економічного і екологічного розвитку аграрного виробництва;
- 2) планування і програмування діяльності щодо забезпечення екологічної безпеки аграрного виробництва;

- 3) організація управління екологічно безпечним аграрним виробництвом;
- 4) координація діяльності суб'єктів управління екологічною безпекою аграрного виробництва;
- 5) формування сукупності стимулів щодо забезпечення екологічної безпеки аграрного виробництва та впровадження систем екологічного менеджменту;
- 6) облік, аналіз та контроль у напрямку забезпечення екологічної безпеки аграрного виробництва [5; 8].

До специфічних функцій механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва можна віднести: законодавче регулювання, нормативно-правове й науково-методичне забезпечення; дозвільна функція, лімітування, нормування і стандартизація; сертифікація і ліцензування, екологічний аудит, екологічна експертиза; інформаційна (збір необхідної інформації) та інформативна (надання інформації зацікавленим особам та сторонам) функції; міжнародне співробітництво; ресурсопорядження та розпорядження природними ресурсами; екологічне виховання [6].

Отже, результатами аналізу діючого законодавства та наукових досліджень в сфері управління екологічною безпекою аграрного виробництва є обґрунтування необхідності дотримання сукупності принципів, дія яких спрямована на ефективну реалізацію стратегічних завдань державного механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва, таких як: законність, доцільність, відповідальність, превентивність, послідовність, раціональність, своєчасність, субсидіарність, презумпція екологічної небезпечності господарської діяльності, урахування економічних, природних та інших особливостей територій, пріоритет екологічних потреб над економічними, адекватність системи управління та здійснюваних заходів реальній ситуації, комплексність еколого-економічних, соціально-економічних, економіко-організаційних зв'язків, пріоритетність екологічних потреб майбутніх поколінь, поєднання галузевого і територіального підходів, децентралізація, вільний доступ до інформації, участь всіх зацікавлених сторін, компенсація і усунення негативних наслідків, мотивування еколого-спрямованої діяльності, опора на екологічну свідомість, стратегічність і цілеспрямованість управлінської діяльності, поступовість і етапність.

Особливістю функціонування суб'єктів державного механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва є те, що вони діють заради досягнення єдиної стратегічної мети та відповідно до одних і тих самих принципів, виконують схожі функції, однак методи досягнення цілей та заходи, що ними здійснюються, відрізняються.

Метод управління можна визначити як сукупність засобів, прийомів, інструментів, за допомогою яких здійснюється цілеспрямований вплив на об'єкт управління для приведення його у визначений стан.

Вся сукупність методів управління, що застосовується різноманітними суб'єктами в сфері забезпечення екологічної безпеки певного об'єкту та екологічної спрямованості господарської діяльності, поділяється на декілька груп. Виділяють адміністративні, організаційні, правові та економічні; економічні, економіко-організаційні, правові, адміністративні та соціально-психологічні, адміністративно-правові та соціально-економічні важелі; інформаційні, адміністративні, фінансово-економічні та економічні важелі; економіко-екологічні, соціально-психологічні, адміністративні, самоуправління, наукові [7].

Детальне вивчення основних закономірностей і внутрішніх протиріч досліджуваного механізму вказує на суттєві проблеми щодо його сегментування. Існуючі нині темпи використання природних і виробничих ресурсів, залучених у процеси аграрного виробництва, потребують внесення відповідних змін до даного механізму. При цьому неодмінно мають ураховуватися ключові принципи сталого (збалансованого) розвитку. За умов сучасної екологічної кризи, що значною мірою пов'язана з особливостями експлуатації природних ресурсів, акцент бажано зробити на необхідності гармонізації відносин щодо їх використання, відтворення та охорони.

Висновок. Результати проведених досліджень дають можливість зробити висновок, що державний механізм управління екологічною безпекою аграрного виробництва має

відповідати соціально-економічним закономірностям та враховувати існуючі тенденції у сфері державної політики, орієнтованої на дерегуляцію діяльності суб'єктів аграрного виробництва та приведення вітчизняної системи управління екологічною безпекою до європейських і світових стандартів.

Очікується, що запровадження державного механізму управління екологічною безпекою аграрного виробництва сприятиме створенню й запровадженню нових екологічно безпечних технологій виробництва агропромислової продукції, зниженню їх природоємності, запровадженню маловідходних і безвідходних технологій у сільському господарстві, збереженню й відтворенню родючості ґрунтів та охороні земель.

Список використаних джерел:

1. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація : наук. доп. / [О. М. Бородіна, В. М. Геєць, А. О. Гуторов та ін.]. – К. : Ін-т. екон. та прогнозування НАН України, 2012. – 56 с.

2. Мірошніченко О. П. Особливості правового регулювання інституту відповідальності в екологічному праві Європейського Союзу [Електронний ресурс] / О. П. Мірошніченко // Сучасні питання економіки і права. – 2010. – Вип. 1. – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Spep/2010_1/Index.htm

3. Лебедєв К. А. Формування організаційно-економічного механізму регулювання аграрного виробництва / К. А. Лебедєв // Наукові праці Південного філіалу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Кримський агротехнологічний університет»: Економічні науки». – 2012. – Вип. 141. – С. 14–18.

4. Гайдуцький П. І. Екологізація суспільної свідомості та розвиток агросфери / П. І. Гайдуцький, О. В. Ходаківська // Економіка АПК. – 2012. – № 11. – С. 15–21.

5. Галушкіна Т. П. «Зелена» економіка в секторальній моделі розвитку в Україні / Т. П. Галушкіна, К. О. Костецька // Економічні інновації: зб. наук. праць / за наук. ред. Б. В. Буркинського. – Одеса : ІПРЕД, 2012. – Вип. 48. – С. 68–77.

6. Древаль О. Ю. Структурно-логічна побудова організаційно-економічного механізму екологізації експортно-імпортних операцій [Електронний ресурс] / О. Ю. Древаль, В. Ф. Грищенко, І. В. Грищенко // Научный потенциал мира. – 2010. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/24_NPM_2010/Economics/71302.doc.htm

7. Савченко О. Ф. Удосконалення управління природокористуванням на підприємствах АПК / О. Ф. Савченко, О. О. Константинов // Економіка АПК. – 2002. – № 4. – С. 50–56.

8. Наумов О. Б. Стратегічні вектори державного регулювання агропромислового виробництва: інструменти та методи консолідації ресурсів розвитку / О. Б. Наумов, Л. М. Наумова // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2017. – № 4. – С. 93–100.

9. Strielkowski W. Climate Policy of the European Union: What to Expect from the Paris Agreement? / Wadim Strielkowski, Evgeny Lisin, Inna Gryshova // ROMANIAN JOURNAL OF EUROPEAN AFFAIRS. – Vol. 16. – December 2016. – No. 4.

10. Gryshova I. Ju. The mechanism for implementing the functions of consumerism in market conditions / I. Ju. Gryshova, A. O. Yanchuk, T. L. Shestakovska // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 1 (9). – Ч. 1. – С. 93–101.

11. Gryshova I. Yu. Competitiveness of agriculture enterprises as the main factor of sustainable development of agricultural sphere [Текст] / I. Yu. Gryshova, O. V. Mityay, T. M. Gnatyeva // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – № 2. – С. 25–35.

** Батракова Тетяна Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінанси і кредит Запорізького національного університету.*

** Федоркін Денис Васильович – здобувач Інституту законодавства Верховної Ради України.*

Стаття надійшла до редакції 4 жовтня 2017 р.